

Stručni rad

Korelacija i integracija nastave prirode i društva s tjelesnom i zdravstvenom kulturom

Bruno Matijašević, mag.prim.educ. Univerzalna sportska škola Ivana Pavla II

Paula Matijašević, mag.cin. Univerzalna sportska škola Ivana Pavla II

Sažetak

Uvođenjem promjena u školstvu kroz „Školu za život“ zahtjeva od učitelja veću aktivnost i primjenu novih metoda provođenja nastave. Odnosno udaljavanje od klasičnog frontalnog načina predavanja te zaokret prema suvremenim metodama koje uključuju integraciju i korelaciju među predmetima. Navedeni oblici predavanja omogućuju učenicima primjenu stečenog znanja kroz svakodnevni život. Međupredmetna integracija i korelacija mogu se provesti unutar nastavnih tema Prirode i društva s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom.

Ključne riječi: predmetno povezivanje, sportska priroda, suvremeno proučavanje

1. Uvod

Odgoj i obrazovanje teže promjenama i suvremenijim pristupima učenja kako bi se zadovoljile današnje potrebe učenika. Da bi se zadovoljile potrebe učenika, Matijević i Radovanović [5] smatraju kako je potreban zaokret školstva od staroga načina poučavanja koji je bio usmjeren prema učitelju i u kojemu su se učenici trebali prilagođavati učitelju i sadržaju prema okrenutosti učeniku gdje se sustav prilagođava potrebama učenika. Reorganizacija zahtjeva napuštanje klasičnog frontalnog načina poučavanja te okretanje prema suvremenim načinima poučavanja usmjerenih na učenika. Ujedno, Acman i Doutlik [1] naglašavaju važnost primjene novih načina poučavanja kako bi se učenici adekvatno razvijali i stečena znanja primjenjivali u svakodnevnom životu. Kako bi se u potpunosti ostvario suvremeni način provođenja nastave potrebna je spremnost učitelja za primjenu korelacije i integracije među predmetima. Korelacija predstavlja suvremeni oblik provođenja nastavnog procesa u kojem učenici ostvaruju širu sliku obrazovanja [8]. Ona omogućuje povezivanje srodnih sadržaja odnosno predmeta čije su teme slične i jedna drugu nadopunjuju. Uz korelaciju ide i integracija kako bi učenik lakše proučio zadanu temu proučavajući ju s različitih gledišta. Omogućuje učenicima uvidjeti povezanost među različitim predmetima i odnose tih predmeta u životu [6].

Značajnu ulogu u provođenju korelacije i integracije unutar razredne nastave imaju učitelji. Od njih se očekuje spremnost za prepoznavanje potreba učenika za povezivanjem određenih tema među predmetima. Stoga, predmet Priroda i društvo može se uspješno korelirati i integrirati s predmetom Tjelesne i zdravstvene kulture.

2. Teorijsko polazište

2.1. Korelacija u nastavi

Korelacija definirana je u Rječniku hrvatskog jezika kao suodnos dvaju korelata, odnosno međuovisnost ili međuzavisnost dvaju korelata [2]. „Načelo interdisciplinarnosti, odnosno integracije smisleno povezanih sadržaja različitih znanstvenih disciplina, jedno je od najvažnijih pristupa u odgojno-obrazovnom radu, jer učenicima omogućuje izgrađivanje cjelovite slike izučavanih sadržaja, ali i učinkovitije konstruiranje znanja, kao i njegovo povezivanje s prethodnim znanjima.“ [8]. Odnosno, u odgojno-obrazovnom radu ono predstavlja povezivanje različitih nastavnih predmeta u jednu harmoničnu cjelinu. Primjena korelacije u nastavi omogućava učenicima lakše učenje i razumijevanje te shvaćanje suodnosa među predmetima. Ujedno, ovakav oblik učenja omogućuje učenicima shvaćanje primjene stečenog znanja u svakodnevnome životu. Primjenom korelacije u nastavi izlazi se iz klasične frontalne nastave koja je usmjerena na sadržaj. Nastava usmjerena na sadržaj premješta svoje težište na nastavu usmjerenu na učenika [4].

Korelacija u nastavi ima široki spektar primjene. Prema Šimunović (2006) korelacija može biti unutarpredmetna ili međupredmetna. Unutarpredmetna korelacija već samim nazivom naglašava njezino provođenje unutar jednog nastavnog predmeta čiji se različiti sadržaji međusobno koreliraju. Dok se međupredmetna korelacija provodi između različitih nastavnih predmeta čiji sadržaji su srodni. Svaka navedena korelacija ima još dodatne dvije korelacije koje se mogu primjenjivati, a to su: horizontalna i vertikalna korelacija [7]. Horizontalna korelacija podrazumijeva primjenu unutar istih razrednih odjeljenja prema godištima, dok se vertikalna korelacija odnosi na koreliranje sadržaja među razredima različitih godišta.

2.2. Integracija u nastavi

Pojmovi integracija i korelacija međusobno su povezani i omogućuju učenicima da sva znanja koja su stekli kroz obrazovanje strukturiraju u zajedničku cjelinu [8]. „Pod pojmom integracija danas najčešće podrazumijevamo metodički scenarij utemeljen na međudjelovanju nastavnih područja u kojemu se uz tematske sadržaje nekog nastavnog područja ostvaruju isti ili slični tematski sadržaji drugih područja.“ [6]. Integrirana nastava omogućuje proučavanje tema s različitih gledišta te razvija sposobnosti zapažanja i povezivanje sadržaja u smislenu cjelinu. Integracija se može poučavati tematski. Takav način poučavanja jest interdisciplinaran i uključuje sve razine dječjeg razvoja to jest potpomaže razvoju dječjeg intelekta te socio-emocionalnom razvoju djeteta kao i cijeloj dječjoj osobi u punini [3].

3. Povezivanje nastave Prirode i društva s nastavom Tjelesne i zdravstvene kulture

Nastavni sadržaji, odnosno nastavne teme unutar nastavnih sadržaja Prirode i društva razredne nastave moguće je uspješno provesti korelaciju i integraciju s predmetom Tjelesne i zdravstvene kulture. Ostvarivanjem korelacije i integracije navedenih predmeta omogućuje stvaranje šire slike razumijevanja i primjene sadržaja prirode i društva kroz tjelesno vježbanje i sportske aktivnosti. Povezivanje moguće je ostvariti kroz:

1. Povezivanje nastave Prirode i društva s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom kroz tjelesno vježbanje
2. Sadržajno povezivanje nastave Prirode i društva s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom

3.1. Povezivanje nastave Prirode i društva s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom kroz tjelesno vježbanje

Određene nastavne teme iz Prirode i društva za razrednu nastavu moguće je provesti kroz tjelesne aktivnosti i igre koje će učenicima biti zanimljivije i olakšati učenje. Neke od nastavnih tema su:

- Snalazimo se u prostoru
- Strane svijeta
- Zaštita od požara
- Ljudsko tijelo

Nastavna tema *Snalazimo se u prostoru* može se provesti u sportskoj dvorani ili na otvorenome igralištu kroz igru. Učenici se nalaze na sredini dvorane ili igrališta te na uzvik učitelja obavljaju zadanu radnju. Radnje koje učenici izvode su: trčecim korakom kreću se prema lijevoj strani ili desnoj, potom čučnu (dolje) ili se dignu (gore), poskoče naprijed ili natrag te stanu ispred linija igrališta ili iza linija. Učitelj naizmjenično zadaje zadatke dok učenici imaju za cilj što prije obaviti zadani zadatak.

Strane svijeta naziv je nastavne teme koja se može provoditi kroz tjelesnu aktivnost u sportskoj dvorani ili na otvorenim igralištima. Učitelj u dvorani ili na igralištu obilježi strane svijeta. Učenici se nalaze na sredini i čekaju da učitelj izgovori stranu svijeta prema kojoj se kreću. Kretanje prema strani svijeta može biti trčecim korakom, sunožnim poskocima, poskocima na jednoj nozi, hodanjem unatrag ili oponašanje kretanja životinja (žaba-sunožni skokovi, medo-četveronožno kretanje).

Zaštita od požara nastavna je tema koja učenike upoznaje s opasnostima požara, posljedicama koje dolaze nakon požara te mjerama opreza prilikom požara. Korelacija navedene nastavne teme s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom moguće je provesti u dvorani kroz igru kako se ponašati u situacijama požara, poplave i potresa. Učenici se trčecim korakom kreću po vanjskim linijama igrališta te čekaju zadatak koji će im učitelj zadati. Učitelj izgovara „poplava“ na što učenici moraju stati na neko povišeno mjesto ili se popeti negdje. Nakon što su svi učenici izvršili zadatak

nastavljaju se kretati trčećim korakom po vanjskim linijama dvorane te učitelja izgovara „potres“. Na znak „potres“ učenici moraju stati ispod nosećeg zida ili stola. Nakon toga slijedi zadatak „požar“ te učenici moraju mirno stati jedan iza drugoga kod izlaznih vrata dvorane.

Usavršavanje znanja iz nastavne teme *Ljudsko tijelo* može se provesti kroz igru „*Lovci za dijelove tijela*“ u sportskoj dvorani ili na otvorenim igralištima. Učitelj određuje jednog učenika koji je lovac te lovi ostale učenike. Onog učenika kojeg ulovi je sljedeći lovac no prije toga mora reći učitelju za koji dio tijela ga je lovac ulovio te se držati jednom rukom za taj dio tijela dok lovi ostale učenike.

3.2. Sadržajno povezivanje nastave Prirode i društva s Tjelesnom i zdravstvenom kulturom

Neodvojivost sadržaja između nastavnih predmeta te njihova isprepletenost suvremena je teorija holističkog pristupa prisutnog u novijim kurikulumima odgojno-obrazovnih ustanova [8]. Nadalje, navedeni suodnos ne mora biti nužno implementiran kroz samo jedan nastavni predmet, u ovom slučaju, korelacija se nužno ne mora ostvariti u dvorani ili prostoru namijenjenom za vježbanje. Sadržajno povezivanje može se dogoditi kroz radove u paru, grupne radove, kroz izvanučioničku nastavu, ali i kroz predavački dio predmeta Prirode i društva.

Kroz predavački dio ili pojedini zadatak koji se odvija unutar razreda, učitelj može navesti na koji način je određeno gradivo primjenjivo u nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture. Nadalje, takav način zahtijevao bi postavljanje heurističnog tipa pitanja u kojima bi učenici sami dolazili do zaključka gdje je pojedini sadržaj koji se obrađiva primjenjiv u Tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi, ali i u okolini općenito.

Navedeni holistički i integrativni, ali i korelativni pristup ima višestruku korist. Naime, on cjelinski ne odvađa pojedini predmet kao zaseban nego u središte obrazovnog sustava postavlja praktičnog i primjenjivost sadržaja kako kroz korelaciju tako i kroz „životnu“ primjenjivost. Nadalje, ovakvim pristupom uz potporu heurističkog pristupa djeca sama zaključuju o povezanosti Tjelesne i zdravstvene kulture s Prirodom i društvom, ali i općenito zaključuju gdje je pojedini sadržaj primjenjiv u njihovoj svakodnevnici.

4. Zaključak

Shodno svemu navedenomu, može se zaključiti kako su korelacija, ali integracija nužne u novome načinu poučavanja koje zahtjeva udovoljavanje suvremenom načinu životu. Povezivanje sadržaja unutar predmeta, ali i međupredmetno povezivanje zahtijevanju od učitelja detaljno povezivanje sadržaja, ali i motivaciju za implementiranjem povezivosti. Osim učitelja, oni koji bi trebali povezivati sadržaja jesu i djeca koja bi na poticaj učitelja na taj način "izlazila" izvan okvira tradicionalnog način poučavanja u kojima su djeca pasivni slušači predavačkog dijela. Također, zaključivanjem o povezanosti djeca mogu uvidjeti i povezanost pojedinog nastavnog sadržaja sa stvarnim životnim okolnostima u kojima se nalaze. Korelacija i integracija višestruko doprinose razvoju načina poučavanja, učiteljskim kompetencijama, djetetovom intelektualnom razvoju, ali i obrazovanju u cjelini.

5. Literatura

- [1.] Acman, J. i Doutlik, K. Pokretom kroz nastavu matematike. Poučak: časopis za metodiku i nastavu matematike (2017); No. 68: str. 4-14.
- [2.] Anić, V. (2009). Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi liber.
- [3.] Burke Walsh, K. (2004), Stvaranje razreda usmjerenog na dijete. Kurikulum za prvi razred osnovne škole. Zagreb: Pučko otvoreno učilište "Korak po korak".
- [4.] Krumes Šimunović, I., Blekić, I. (2013). Prednosti korelacijsko-integracijskog sustava u pristupu književnom djelu. Život i škola, 29 (1/2013), 168-187.
- [5.] Matijević, M. i Radovanović, D. (2011) Nastava usmjerena na učenika, Zagreb, Školske novine.
- [6.] Skupnjak, D. Integrirana nastava – prijedlog integracije u početnoj nastavi matematike. Napredak: časopis za interdisciplinirana istraživanja u odgoju i obrazovanju (2009); No. 2: str. 260-270.
- [7.] Šimunović, J. (2006) Načelo korelacije u nastavi katoličkog vjeronauka u osnovnoj školi s posebnim naglaskom na međupredmetnu korelaciju, Obnovljeni život, 61 (3), str. 329- 352.
- [8.] Vrkić Dimić, J. i Vidić, S. Korelacija i timski rad u nastavi – holistički pristup učenju i poučavanju. Acta Iadertina (2015); No. 2: str. 93-114.